

דגם תשובות – תלמוד, קטע שלא נלמד, מס' 006571, קיץ תשפ"א

הערה למעריך: דברים הכתובים בסוגריים אינם מחייבים את הנבחן.

1. א. שני האנשים: הגזלן והאיש האחר שנטל את הגזלה מן הגזלן ואכלה.
הטעם להיתר לגבות מן הגזלן: כי הוא גזל וחייב לשלם.
הטעם להיתר לגבות מן האיש שאכל: כל זמן שהנגזל לא התיימש הגזלה היא ברשותו, ואם כן האיש שאכל נחשב שגזל ממנו וחייב לשלם לו.
- ב. על פי רב חסדא, הנגזל יכול לתבוע את דמי הגזלה מן האיש שאכל, אבל מן הרישא של המשנה עולה שבני הגזלן פטורים מלשלם את דמי הגזלה בעבור הגזלה שבה האכיל אותם אביהם.
- ג. על פי התירוץ, המשנה עוסקת במקרה שהבנים אכלו את הגזלה לאחר שהנגזל התיימש ולכן הבנים פטורים, כי לאחר ייאוש הגזלה כבר אינה ברשות הנגזל. לעומת זאת רב חסדא עסק במקרה שהנגזל לא התיימש ("ולא נתיימשו הבעלים") והגזלה עדיין נחשבת ברשותו.
2. א. לפי רב חסדא, גם אילו נכתב במשנה "הגזל ונותן לבניו" לא היה הדין משתנה כי הגמרא העמידה את המשנה על פי שיטתו במקרה שהנגזל התיימש, ואם כן הבנים קנו את הגזלה בייאוש ובשינוי רשות, ואין הבדל אם אכלו או שהגזלה עדיין ברשותם.
- ב. נכתב במשנה דווקא "הגזל ומאכיל" כי רק במקרה זה שהגזלה כבר אינה קיימת הבנים פטורים, אבל אם הגזלן נתן לבניו הסמוכים על שולחנו ומזונותיהם עליו אין זה נחשב שינוי רשות, ולכן גם לאחר ייאוש אם הבנים עדיין לא אכלו את הגזלה, הגזלה ברשות הנגזל, והבנים חייבים להשיבה לנגזל.
3. א. דברי רמי בר חמא: גזלה שעברה לרשות יורשי הגזלן לאחר מותו נחשב הדבר לשינוי רשות כמו במקרה שמכר הגזלן את הגזלה לאדם אחר.
רמי בר חמא הסיק את דבריו מן המשנה שפטרה את היורשים מלהחזיר את הגזלה אפילו אם היא עדיין קיימת. רמי בר חמא הבין שהסיבה היא בגלל שהיו ייאוש (כפי שהעמידה הגמרא לעיל) ושינוי רשות.
- ב. היתומים קנו את הגזלה בייאוש ובשינוי רשות.
הוכחה: הגמרא העמידה לעיל את המשנה לאחר ייאוש, ולא ייתכן שהכוונה שהיתומים יקנו את הגזלה בייאוש בלבד כי אם היה די בייאוש בלבד כדי לקנות אותה, לא הייתה המשנה צריכה לעסוק בבניו של הגזלן אלא הייתה יכולה לעסוק בגזלן עצמו.
4. א. היורשים פטורים מלשלם כי מדובר במקרה שהם אכלו את הגזלה לאחר מות אביהם, והנגזל אינו יכול לתבוע אותם כי הם לא גזלו ממנו.
המקרה: האב גזל דבר הניכר לרבים שהוא שייך לנגזל.
- ב. קושיית הגמרא: במקרה שבסיפא של המשנה הדין הוא שהבנים חייבים לשלם מפני כבוד האב. משמע שהגזלה קיימת. ואם כן גם ברישא [שהם פטורים משום שאין חשש לפגיעה בכבוד האב] מדובר שהגזלה קיימת ולא כדברי רבא [לדעת רבא היורשים אינם קונים את הגזלה, ואם היא קיימת הם חייבים להחזירה].
- ג. אם האב הניח לבניו "דבר שיש בו אחריות", כלומר קרקע, בנוסף לגזלה (שכבר אינה קיימת), חייבים הבנים לשלם את דמי הגזלה מן הקרקע [מכיוון שנכסי האב השתעבדו בחייו לחוב הגזלה].

.5

הטעם לדין	דין	מקרה	
הבנים קנו את הגזלה בייאוש ובשינוי רשות	פטורין מלשלם	המקרה השני שברישא: הגזלן הוריש את הגזלה לבניו	רמי בר חמא
מפני כבוד אביהם	חייבין לשלם	המקרה שבסיפא: הגזלה הייתה דבר הניכר לרבים שהוא של הנגזל	
_____	פטורין מלשלם	המקרה השני שברישא: הגזלן הוריש את הגזלה להם אכלו את הגזלה	רבא
הקרקע השתעבדה לגזלה בחיי הגזלן ולכן חייבים לשלם את דמי הגזלה מן הקרקע.	חייבין לשלם	המקרה שבסיפא: [הגזלן הוריש את הגזלה לבניו והם אכלו את הגזלה ו] הגזלן הוריש לבניו גם קרקע	

6. א. הביאור של רבי: על פי הסיפא של המשנה, לא מדובר במקרה שהגזלה היא דבר שיש בו אחריות ממש, כלומר קרקע, אלא מדובר במקרה שהגזלה היא פרה והבן חורש בה והכול יודעים שהיא שייכת לנגזל. הדין: הבן חייב להחזיר לנגזל משום כבוד האב.
- יש סתירה בין ביאור זה ובין ההסבר של רבא כי מן הביאור של רבי משמע שהגזלה קיימת, ואילו רבא העמיד את הסיפא במקרה שאכלו הבנים את הגזלה, אבל במקרה שהגזלה קיימת – הבנים חייבים להחזירה לנגזל.
- ב. אם הגזלן הוריש לבניו את הגזלה והיא קיימת חייבים לשלם, ואם אין הגזלה קיימת פטורים מלשלם, ואם האב הוריש לבניו גם קרקעות חייבים לשלם. המשפט המודגש בקו אינו מופיע במשנה.
7. א. הקושיה: רב חסדא אמר שאם הבעלים לא התייאשו, ובא אדם אחר ולקח את הגזלה מן הגזלן ואכלה, הבעלים יכולים לגבות ממנו. אבל לפי הברייתא של רבי אושעיא, אם הגזלה אינה קיימת הבנים של הגזלן פטורים.
- התירוץ: רב חסדא עסק במקרה שהבעלים לא התייאשו, ואילו הברייתא של רבי אושעיא עוסקת במקרה שהבעלים התייאשו.
- ב. הקושיה: רמי בר חמא אמר שרשות יורש כרשות לוקח, דהיינו כאשר היה שינוי רשות לאחר ייאוש הבעלים, קנו הבנים את הגזלה. אבל לפי הברייתא של רבי אושעיא, אם הגזלה קיימת הבנים חייבים לשלם.
- התירוץ: רמי בר חמא עסק במקרה שהבעלים התייאשו, ואילו הברייתא של רבי אושעיא עוסקת במקרה שהבעלים לא התייאשו [ובמקרה זה לא קנו היורשים את הגזלה, שהרי שינוי רשות ללא ייאוש אינו מועיל].
8. א. המקרה: בנים שאביהם הוריש להם מעות של ריבית שקיבל שלא כדין, והם יודעים שאלו מעות של ריבית. הדין: הבנים אינם חייבים להחזיר מעות אלו ללווה.
- ב. הבנים אינם חייבים להחזיר את המעות אף שהן קיימות משמע שהם קנו אותן. הסיבה היא כי ירושת המעות נחשבת שינוי רשות כמו קנייה [וכאשר הלווה שילם את הריבית לא הייתה דעתו לחזור ולקבלה, לפיכך נחשב הדבר לייאוש].
9. א. הבנים אינם חייבים להחזיר את הריבית כי אזהרת התורה על החזרת ריבית ללווה נוגעת רק למלווה ולא לבניו.
- ב. שאלת הרשב"א: מדוע בהחזרת ריבית אומרים שאזהרת התורה נוגעת רק למלווה ולא לבניו, ואילו בהחזרת גזלה לא אומרים כן?
- תשובת הרשב"א: החזרת ריבית נלמדת מהמשך הפסוק "וחי אחיך עמך". הלווה נתן את הריבית מדעתו, אבל התורה ציוותה את המלווה להחזיר את הריבית כדי שהלווה יוכל לחיות עימו. ציווי זה נוגע רק למלווה, ולא לבניו של המלווה.
10. א. כי בפטות המשנה עוסקת במקרה שהגזלה קיימת, ואין טעם אחר לפטור את הבנים מלהחזיר את הגזלה חוץ מלומר שהירושה נחשבת שינוי רשות כדברי רמי בר חמא.
- ב. כי בנוגע לריבית ייתכן שהסיבה שהיורשים פטורים מלהחזיר היא בגלל שהציווי על החזרת ריבית הוא רק בנוגע למלווה ולא מן הטעם שרשות יורש כרשות לוקח.